

Jus Canonicum In V. Libros Decretalium Distributum

novâ Methodo explicatum, Omnibus Capitulis Titulorum (qui in Antiquis, & novis Libris Decretalium continentur) promiscuè & confusè positis, in ordinem doctrinæ digestis. Adjunctis Aliis Quæstionibus Connexis, Quæ Ad Plenam Cujusque Tituli, Aut Materiæ Cognitionem, Et Expositionem Pertinent. ...

Respondens Libro tertio Decretalium, In Quo De Obligationibus, Beneficiis, Aliisque Juribus Clericorum saecularium, & Regularium agitur ...

Pirhing, Ehrenreich

Dilingae, 1676

Titulus VI. De Clerico ægrotante, vel debilitato.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98275](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98275)

cenfuit, ex fententiâ Congregationis Concilij, ipfe Papa Gregorius XIII. in Litteris Apostolicis editis Anno Domini 1575. die 25. Januarij, prout habetur in Declarationibus Cardinalium ejusdem Decreti, apud Jo. Gallemart ibid. n. 1. & apud Cochier in Proëmio precum primariorum, fol. 2. & 3. Non enim in illo Decreto Concilij nominatur Imperator: qui cum fit speciali notâ dignus, nominatus fuiffet, fi Concilium voluiffet illum comprehendere, ficut nominavit Cardinales, qui & ipsi funt speciali notâ, feu expreffione digni.

CCCLXXXVI. Postremò in dicto Indulto Pontificio precum Cæfarearum, §. Non obftantibus, junguntur claufulæ derogatoriæ eorum, quæ eidem obftare poffent. Et inprimis derogat Pontifex Constitutionibus Apostolicis de non utendo gratis Expectativis: item de diligentius faciendis in favorem ordinariorum Collatorum, de quibus fuprà. Secundò, Litteris expectativis concessis in forma pauperum, juxta c. Si pauper; 30. h. t. in 6. five mandatis de providendo pauperibus Clericis, non habentibus Beneficium: item Litteris de providendo perfonis Illuftribus, aut Graduatis, omnes enim hujusmodi Litteræ non obftant precibus Cæfareis, fi contingat illas concedi fuper talibus Beneficiis, quòminus dictæ preces ijs conferantur. Tertio, derogat Regulis Cancellariæ Apostolicæ, quancùque publicatis, &

publicandis, quibus expreffè, & fpecialim derogari debuit; quia per claufulam derogatoriam generalem, non obftantibus Constitutionibus Apostolicis; non cenfetur derogatum, nifi Constitutionibus ordinariis, non extraordinariis, quales funt Extravagantes, & Regulæ Cancellariæ, Cochier c. l. Sec. 5. §. 1. V. Publicatis, & publicandis, fol. 90. Quartò, derogat statutis, & confuetudinibus aliarum Ecclefiarum, etiam juramento, & confirmatione Sedis Apostolicæ roboratis; quia fimiliter per claufulam generalem derogatoriam non tolluntur ftatuta jurata, vel per Principem confirmata, Cochier c. l. V. Juramento, & V. Confirmatione Apostolicâ, fol. 91. Cui etiam Indulto non vult derogari Pontifex, per quascùque Litteras Apostolicas, non facientes plenam & expreffam, à verbo ad verbum, de eodem mentionem. Quintò derogat etiam ipsis Concordatis Germaniæ, eorundemque confirmationi, quatenus huic Indulto adverfantur. Sextò, denique derogat quibusvis alijs privilegijs, Indultis & Litteris Apostolicis Indulto huic quocùque modo adverfantibus, etiam motu proprio Papæ, & ex certa fcientia, ac de Apostolicâ potestatis plenitudine, etiam cum claufulis derogatoriis, & alijs infolitatis concessis, & decernitur quicquid contra, quacùque Auctoritate attentatum fuerit, irritum, & inane. Plura videri poffunt apud Cochier Sec. 5. §. 1. & 2.

TITVLVS VI.

DE CLERICO ÆGROTANTE,
VEL DEBILITATO.

Dictum eft fuprà, quòd Beneficia, & Præbendæ nonnifi ijs, qui per fe refidere: & Ecclefijs defervire poffint, conferenda funt, cùm Beneficia Ecclefiaftica dentur Clericis propter præftandum officium, c. ult. de Refcript. in 6. Sed quia meritò dubitari poterat, quid agendum fit, fi Clericus Beneficiarius propter ægritudinem, vel mutilationem officium præftare nequeat: ideo fubjicitur hic Titulus, in quo de hac re agitur, qui extat etiam in Sexto Decretalium.

§. I.

An Clericus propter ægritudinem, vel mutilationem amittat Beneficium suum, vel faltem fructus illius, & quando ei dari poffit, vel debeat Coadiutor.

I.

SERTIO I. Clericus, qui infirmitate impeditus eft, quòminus Ecclefiæ ferviat, & officium præftet, non folum non amittit Beneficium fuum: fed etiam pro ferviente, ac residente habetur, ita, ut omnes fructus Beneficij fui integrè percipere debeat, ac fi Ecclefiæ inferviret. Ita ftatutum habetur in c. Cum percuffio; 1. h. t. Ubi refcribit Papa Grego-

rius I. Epifcopo Candido, quòd propter ægritudinem, per quam Clericus à fervice Ecclefiæ impeditur, non debeant illi fubtrahi, aut minui debita ftipendia, fed omnia ea ipsi præberi, quæ, fi fanus effer, ab ipfa Ecclefiâ percipere poterat; quia alioquin alij exemplo deterrentur, ac proinde idonei Miniftri non reperirentur, qui Ecclefiæ fervice velint. Conftitit c. Cum percuffio; 2. cauf. 7. q. 1. ubi dicitur, quòd afflictio non debeat addi afflictis.

II. Ampliatur autem assertio: Quòd non tantùm fructus Beneficij: fed etiam quotidianas distributiones debeat percipere Clericus infirmus, ut conftat ex c. unic. de Cleric. non resident. in 6. Limitatur autem, ut folum procedat, quando infirmitas eft caufa principalis, & proxima non ferveendi Ecclefiæ: Nam fi ante infirmitatem, dum fanus erat Clericus, non residebat, nec fervebat Ecclefiæ, tum propter infirmitatem fupervenientem, non habebitur pro residente; nam casus fupervenienti recipit declarationem,

nem, secundum statum proximè præcedentem, arg. c. *Majores* 3. in fin. de Baptis. ac proinde, sicut ante morbum non debentur illi distributiones quotidianæ, ita, nec post morbum, *Abb. hic n. 6.*

III. Assertio 2. Sed neque Clericus propter mutilationem amittit Beneficium, quod habet, quin & fructus ejus nihilominus percipere potest: Quamvis Presbyter mutilatus, cui v.g. duo digiti, cum medicata palmæ, abscissi sunt, non permittatur Missam celebrare; quia nec securè propter debilitatem, nec sine scandalo, propter deformitatem, potest celebrare: veruntamen alia officia Sacerdotalia (v.g. audire Confessiones) à quibus non est impeditus per mutilationem, talis exercere non prohibetur, prout rescribit Papa Eugenius in c. *Presbyterum* 2. h. t. qui est casus illius c.

IV. Ex quo colligitur primò. Quòd duæ generatim sint causæ, quæ inducunt irregularitatem ex corporis vitio, sive inhabilem faciunt ad exercendum officium Sacerdotale, sunt in totum, vel saltem ex parte, quarum qualibet per se sola sufficit, videlicet propter debilitatem, per quam impeditur congruum exercitium Ordinis, vel propter notabilem deformitatem, quæ parit scandalum, vel horrorem aliquem affert spectantibus, *Abb. hic n. 2.* Colligitur secundò. Vitium, seu defectus corporis, absque culpa, proveniens (ut in casu hujus c. ubi Presbyter mutilatus fuit à prædone) per quod impeditur congruum exercitium Ordinis, propter impotentiam, seu debilitatem, vel notabilem deformitatem, licet ante susceptos Ordines absolute irregularitatem inducat: tamen post susceptos Ordines, non facit aliquem irregularem simpliciter: sed solum inhabilem, & impeditum ad exercendum illum actum, seu officium Ordinis suscepti, quod propter debilitatem, sine periculo, & irreverentia, vel propter notabilem deformitatem, sine scandalo, obire nequit, *Abb. hic n. 4. Garc. p. 7. de Benefic. c. 12. n. 18. ubi n. 19.* addit, quòd in casu hujus c. 2. ei, qui duos digitos, & dimidiam palmam amisit, sine sua culpa, possit conferri Beneficium non requirens celebrationem Missæ, non autem requirens illam, & sic possit illi confetti Beneficium simplex.

V. Assertio 3. Si Rector Ecclesiæ, seu Parochus leprâ infectus sit, ita, ut Altari servire non possit, nec sine magno scandalo Ecclesiam ingredi, Coadjutor ei dandus est, qui curam animarum gerat, eique ex redditibus Ecclesiæ ad suam sustentationem congrua portio assignari debet, ita statuit Lucius III. in c. *De Rectoribus* 3. h. t. Ratio est, quia nihil cum scandalo fieri debet, dummodo sine peccato vitari possit *Gl. hic v. Scandalo.* Hinc colligitur primò. Leprosos à communi hominum consortio separandos esse, ne sani contagione morbi inficiantur, c. *Resecande* 16. caus. 24. q. 3. Ideoque etiam ingressus Ecclesiæ leprosis interdici potest, *Abb. hic num. 4.* Colligitur secundò. Quòd Rector Ecclesiæ, seu Parochus leprosus, vel aliâ infirmitate diuturnâ, aut perpetuâ, quæ incurabilis videatur, laborans, à sua Ecclesia, vel officio non sit removendus: sed dandus est illi Coadjutor, ita, ut cura animarum habitualis penes Rectorem, vel Parochum infirmum: quoad exercitium verò, sit penes Coadjutorem, *Hofliens. hic v. Animarum, & Jo. Andr. n. 1.*

VI. Ceterum decisio hujus c. procedit, quando Rector Ecclesiæ, seu Parochus Leprosus, vel aliâ simili infirmitate laborans, non potest suum officium spirituale exercere, ipsique Ecclesiæ servire, ita tamen, ut administrationem in temporalibus adhuc retinere, & gerere possit, hoc autem casu, ei Coadjutor dari debet in spiritualibus, & cura animarum exercenda, ipse verò Rector Ecclesiæ, seu Parochus infirmus omnes redditus percipiet, congruâ portione ex ijs Coadjutori assignatâ, juxta cit. c. 3. h. t. *Abb. ibidem n. 5.*

Si verò Rector Ecclesiæ, vel Parochus propter lepram (vel alium similem morbum incurabilem) non tantum officio spirituali præesse non possit: sed neque administrationi rerum temporalium, tum ab officio administrationis (in utrisque) propter scandalum, & abominationem populi removeri debet, & juxta facultates Ecclesiæ, ei dem necessaria ad sustentationem, quamdiu vixerit, suppeditanda sunt, prout statuit Clemens III. in c. *Tua nos* 4. h. t. ubi, ut notat *Abb. ibid. num. 2.* Rector Ecclesiæ Parochialis vocatur Prælatus, non strictè, sed latè loquendo; quia saltem in foro pœnitentiali jurisdictionem habet, & exercet.

VII. Porro an hoc casu, si Parochus incidat in lepram, vel alium morbum incurabilem, omnino removendus ab Officio, & Beneficio, ejusque administratione, congruâ ei ex redditibus Ecclesiæ portione assignatâ, & alius in locum ipsius substituendus, & intitulandus sit, controversatur inter DD. Affirmat *Gl. Margin. lit. A. in cit. c. De Rectoribus, & Gl. in cit. c. Tua nos; v. Administrationis, h. t. & ibid. Innocent.* Saltem si morbus sit talis, ut quis sine graviscandalo, & horrore, in communi societate hominum vivere non possit, tunc enim privari potest, non solum administratione, sed etiam jure Beneficij, propter bonum publicum, adeoque talis privabitur, sine culpa, sed non sine causa; idque satis colligi videtur ex cit. c. *Tua nos*; ubi absolute dicitur, quòd talis ab administrationis officio debet removeri, & consequenter alius ei substituendus est in officio, qui proinde non erit Coadjutor, sed Rector principalis, & totalis.

Contrarium tamen non minus probabiliter tenet *Joan. e. Andr. in cit. c. Tua nos; num. 3.* ubi ait, quòd talis Rector non removeretur ab Officio prælationis, sive Rectoriæ: sed ab officio administrationis, *Abb. ibid. n. 4. Suar. dis. 51. de Cens. Sec. 2. n. 18. Garc. p. 4. de Benefic. c. 5. num. 5. & 6. & novissimè Fagnan. in cit. c. De Rectoribus; n. 7. h. t. & alij.* Qui docent, Parochum, vel alium Beneficiarium nunquam posse, etiam propter infirmitatem perpetuam, removeri, aut privari jure, & Titulo Beneficij, nisi is consentiat, seu renunciât: sed solum posse removeri ab Officio, & Beneficio, quoad actuale exercitium, & administrationem, si neque in spiritualibus, neque in temporalibus propter infirmitatem ei præesse possit; & sic intelligendū esse cit. c. *Tua nos.* Et hoc casu, tota administratio in spiritualibus, & temporalibus pertinet ad Coadjutorem, qui congruâ portione Parochi, vel Beneficiario datâ, & sibi etiam sufficiente retentâ, reliquos Beneficij fructus, si abundantes habeat, in utilitatem Ecclesiæ expendere debet, *Abb. in cit. c. 3. n. 5. h. t.*

VIII. Illud

VIII. Illud hic addendum, si reditus Ecclesiæ non sufficiant ad sustentationem utriusque, Rectoris, seu Parochi, & Coadiutoris, etsi *Gl. fin. in cit. c. De Rectoribus*; dicat, providendum esse Coadiutori, qui servit Ecclesiæ, ex rebus Ecclesiæ, infirmo vero Rectori ab Episcopo, c. 1. *disf. 82.* ubi tamen solum generaliter disponitur, ut Episcopus pauperibus, & infirmis, qui suis manibus laborare non possunt, victum, & vestitum largiatur. Contrarium verò probabilius tenet *Abb. in cit. c. De Rectoribus*; in 6. imprimis ex rebus Ecclesiæ providendum esse infirmo Parocho, & deinde si pro utroque reditus Ecclesiæ non sufficiant, Coadiutori providebit Episcopus, vel cogendi sunt Parochiani, ad subveniendum ipsi, si aliunde se sustentare non possit, *Azor. p. 2. lib. 3. c. 2. q. 9. Fagnan. in cit. c. De Rectoribus*; n. 12. h. t. ubi rationem, cur hoc casu, ipse Parochus infirmus præferendus sit Coadiutori, etque prius subveniendum ex rebus Ecclesiæ, hanc reddit; quia Parochus æger censetur Ecclesiæ nihilominus inservire, c. 1. h. t. ergo illi prius subveniendum est ex rebus Ecclesiæ, qui servit Altari, c. *Cum secundum*; 16. de *prob.* Et cum habeat titulum, & possessionem Beneficii, unâ cum servitio, præferendus est Coadiutori, qui nec jus, nec titulum habet in Beneficio: sed tantum exercitium, & administrationem: imò nec possessionem, cum illam habeat ipse Parochus, seu Beneficiarius, possessio autem non possit esse penes plures in solidum, *Fagnan. c. l. n. 35.*

IX. Assertio 4. Si Episcopus, propter morbum gravem, & incurabilem, pastorale officium exercere non possit, ei Coadiutor est adjungendus, prout ut statuitur in c. *Ex parte*; §. h. t. Nam cum Episcopus Aurasienensis gravi ac incurabili morbo ferè per quadriennium laborasset, ita, ut pastorale officium nullatenus posset exercere, Princeps illius Regionis, & Cives petierunt ab Archiepiscopo Arelatensi Metropolitanum suo, ut alium ipsi Episcopo provideret. Verum Archiepiscopus hoc significavit Papæ Innocentio III. Qui respondit, cum Episcopus iste ad renunciationem compelli non possit, nec debeat, & afflictio non sit addenda afflictio: sed potius ejus miseria condolendum sit, eò quod ipse vir bonus extiterit, & Ecclesiam sibi commissam bene gubernaverit: ideo mandare se Archiepiscopo, ut illi adjungat virum providum, & honestum, per quem tam Episcopo, quam populo utiliter consulatur. Rationem aliam, præter allatas in Textu, dat *Gl. fin. hic*; quia Beneficia Ecclesiastica (& maxime Episcopatus) non solent conferri ad certum tempus: sed in perpetuum, sive ad vitam eorum, quibus conferuntur.

X. Cæterum Episcopus nunquam propter infirmitatem incurabilem, vel decrepitam senectutem amoveri potest ab Officio Episcopali, idque speciali etiam ratione; quia inter Episcopum, & Ecclesiam suam veluti indissolubile matrimonium ex spirituale intercedit, c. 2. de *transl. Episc.* ut ex Hostiensis notat *Joan. Andr. in cit. c. Tuâ nos*; in fine h. t. Etsi verò Episcopus, propter morbum etiam perpetuum, & incurabilem, non possit cogi ad cedendum officio suo, potest tamen compelli ad re-

ciendum Coadjutorem, qui datur etiam invito, ut patet ex hoc cap. Si verò sit morbus temporalis, & curabilis, nec Curator ei dandus est, *Abb. hic nu. 2. nor. 1.* quamvis hoc casu possit constituere Vicarium temporalem, *Fagnan. hic n. 4.*

Utrum verò, si Episcopus electus, & confirmatus, sed nondum consecratus sine culpa sua, amittat usum linguæ, vel oculorum, vel alias inhabilis fiat ad officium Episcopale, debeat omnino amoveri, an non, sed Coadiutor illi dandus sit, dubitatur? Ratio dubitandi est, quia aliud scrutinium adhuc superest, juxta c. 1. *De etat. & qualitat.* in quo non debet admitti minus idoneus. Sed oppositum tenet *Joan. Andr. in cit. c. Ex parte*; num. 1. & *Abb. ibid. n. 4.* quia consecratio nihil addit ad Conjugium spirituale Episcopi, & nullus Prælatum, sine culpa sua, removeri debet ab officio.

XI. Assertio 5. Etiam Prælati Episcopo inferiores non sunt removendi ab officio propter supervenientem morbum incurabilem, & perpetuum; sed si ad officium exercendum facti sint inhabiles, dandus est illis Coadiutor, prout sumitur ex c. *Consultationibus*; 6. & ult. h. t. Ubi Honorius III. rescribit, quod Archidiacono, qui morbo Paralytico laborans, officium, seu usum linguæ amisit, dandus sit Coadiutor. Idemque est, si usum oculorum amisisset, *Gl. hic V. Officium linguæ*: Sed & personatum habentibus, vel quodcumque Beneficium certi officij ac ministerij, ob morbum perpetuum impeditis, dari debet Coadiutor. *Hostiens. hic & Fagnan.*

XII. Prædictis addendum, quod non solum propter morbum dñurnum, & incurabilem, senium, furorem, vel amentiam, &c. sed etiam propter imperitiâ dari possint Parochis, aliisque Curatis Coadiutores, prout statuit Concilium Tridentinum *Sess. 21. c. 6. de reform.* ubi dicitur: quod Episcopi etiam tanquam Apostolicæ Sedis Delegati, Rectoribus Ecclesiarum Parochialium illiteratis, & imperitis, si alias honestæ vitæ sint, Coadiutores, aut Vicarios pro tempore deputare, partemque fructuum ipsdem pro sufficienti victu assignare, vel aliter providere possint, quâcumque appellatione, & exemptione remotâ, adeoque etiam in Parochiis exemptis hoc potest Episcopus, *Zerola in praxi Episc. p. 1. V. Parochia in Respons. ad 7.*

Porrò propter concessionem Coadiutoris, non liberatur is, cui datus est, à residentia, v. g. Parochus, ut tradit *Garc. p. 4. c. 5. num. 8.* & in specie si Parochus sit inhabilis, vel illiteratus; ne alioqui melioris sit conditionis illiteratus, quam literatus, *Barbos. lib. 3. Jur. Eccl. c. 10. num. 29. & 30.* juxta declarat. S. Congregat. Concil. cit. c. 6. apud *Jo. Gallemart. ibidem n. 2.* Sed neque ex eo, quod is, cui datus est, liberatur à residendo ipse Coadiutor, quia etiam Coadiutores Rectorum Parochialium auctoritate Apostolicâ institutos ad personalem residentiam teneri, sicut ipsos Rectores, censuit S. Congregatio Concil. apud *Barbos.*

c. l. n. 31.

§. II.

Quis assignare, seu dare possit Coadiutorem, & quomodo, ac qualis dari debeat?

XIII. Assertio I. Episcopis, & Prælati, ijs Superioribus, videlicet Archiepiscopis, & Patriarchis Coadiutorem dare, ad solum Papam spectat, prout statuit, & declarat Bonifacius VIII. in c. *Pastoralis*; unic. h. t. in 6. ubi inprimis ait, quod datio Coadiutorum Episcoporum, & Prælatorum ijs superiorum numeranda sit inter causas majores, ideoque ad Sedem Apostolicam referenda, & ab ea tantum petenda est, non obstante contraria consuetudine. Ne verò ea ex re Ecclesiæ, præsertim ab Urbe remotæ, detrimentum patiantur, ideo decernit Pontifex, ut si Episcopus senio, vel corporali invaliditudine gravatus, vel ex alia causa in perpetuum impeditus, Pastorale officium exercere non valeat, ipse Episcopus, cum consilio, & consensu sui Capituli, vel majoris partis ipsius, unum, vel duos Coadiutores auctoritate Apostolicâ sibi assumere possit, ad officium suum exequentum. Si verò Episcopus amens factus sit, ita, ut voluntatem suam exprimere, seu declarare non possit, tunc Capitulum ejus, vel duæ partes Capituli, eadem Apostolicâ auctoritate unum, vel duos Coadiutores idoneos designent, & assumant, qui illius officium exequantur. Sin autem Episcopus senio, vel morbo incurabili affectus, vel perpetuo impedimento detentus, ideoque ad sui officij executionem inutilis redditus, sed sui compos, nolit Coadiutorem sibi assumere, licet à Capitulo suo de hac re monitus, quia fortè illius auxilio se non indigere asserit: tunc Capitulum nihil innovet, sed Episcopi, & Ecclesiæ suæ conditionem, omnesque circumstantias facti, quam citò fieri potest, ad Sedem Apostolicam fideliter, & expressè referat, ac perscribat, & quod ab eadem Sede ordinatum fuerit humiliter, & efficaciter implebit.

XIV. Pro declaratione hujus cap. Notandum primò. Ideo datio Coadiutorum censetur esse inter causas majores, quæ in signum specialis prærogativæ Sedi Apostolicæ sunt reservatæ; quia & mutationes Episcoporum sunt de majoribus causis, c. *Mutationes*; 34. caus. 7. q. 1. c. *Nisi*; 3. De offic. *Legati*: per dationem autem Coadiutoris, etsi non fiat mutatio quoad dignitatem, sit tamen quoad administrationem, Joan. Monach. hic num. 3. & Franc. ibidem num. 3.

Notandum secundò. Licet Archiepiscopus sit Superior Episcopo, non tamen potest dare Episcopo Coadiutorem; quia dare Coadiutorem est actus jurisdictionis, non in personam Episcopi, sed in ordine ad Diocesi: atqui Archiepiscopus, seu Metropolitanus nullam jurisdictionem potest exercere erga Dioceses Coepiscoporum, nisi id ipsi in jure specialiter concessum sit, c. *Pastoralis*; 11. De offic. *Ordin.* vel ex antiqua consuetudine introductum, Gl. hic v. *Tantummodo*; in addit. & Ioan. Andr. ibid.

Notandum tertio. Senio affectus censetur Episcopus, si sit major 70. annis, ut ex *Archidiacon.* tradit hic Franc. §. *Verum*; n. 2. Quamvis Gonzal. apud Barbof. in *Collectan.* hic n. 7. putet, quod ætas 60. annorum sufficiat ad dandum Coadiutorem Episcopo propter senium: alij verò apud Franc. c. l. rectius dicunt, senium considerandum esse, secundum Episcopi complexionem, cum alij citius, alij tardius fenescant.

Notandum quarto. Licet Capitulum Episcopo consentienti Coadiutorem, seu Curatorem dare possit, vel ipsi petenti, aut designanti consensum dare: imò etiam si Episcopus sit amens, ita, ut consensum dare non possit, ipsum Capitulum unum, aut duos Coadiutores, ex delegata potestate Papæ vihus Canonis, designare, & assumere possit, sicut patri furioso filius Curatorem bonorum petere potest, l. 3. c. de *Curat. furios.* imò ipsemet filius Curator patri dari potest, si idoneus sit, l. 1. in *fine*; & l. 2. ff. *eod.* Capitulum autem habet se instar filij erga Episcopum, tanquam patrem: non tamen potest Capitulum Episcopo, si demens non sit, invito Coadiutorem dare, vel ad eum acceptandum ipsum cogere; quia inferior jurisdictionem erga Superiorem exercere non potest, c. *Inferior*; 16. de *major. & obed.* Capitulum autem est subiectum Episcopo, veluti corpus, seu membra capiti, Gl. hic v. *Demens*, & v. *Noluerit*, ubi addit, quod Capitulum in hoc casu, si Episcopus Coadiutorem assumere, vel habere nolit, mandatum, sive potestatem delegatam à Papâ, ad quem spectat ejus datio, non habeat, ad Coadiutorem Episcopo invito dandum. Porro eo casu, quo Capitulum Episcopo amenti Coadiutorem unum, vel duos dare potest, requiritur consensus duarum partium Capituli, nec sufficit consensus majoris partis, ut alias regulariter: quod speciale est, sicut etiam in electione S. Pontificis, & postulatione, quæ concurrunt cum electione, Gl. hic v. *Duæ illius partes*. Neque verò hoc casu Capitulum plures, quam duos Coadiutores dare potest; quia quando lex, vel statutum determinatum numerum præfigit, non potest is excedi, & cum Capitulum non nisi ex delegata potestate Papæ, unum, vel duos Coadiutores dare possit, debet servare limites mandati, Gl. hic v. *Aut duos*, Franc. *ibid.* §. *Si verò*; nu. 3. Ideo autem Jus statuit plures, quam duos, dari non posse; ne nimium graventur Ecclesiæ, ex quarum redditibus alij debent Coadiutores, Gl. hic v. *Aut duos*.

Notandum quintò. Coadiutor Episcopo datus ex proventibus Prælatuæ, seu Episcopatus portionem moderatam accipere debet, ut habetur in hoc c. §. *Præsenti*, non enim cogitur propriis militare: seu servare stipendiis, Gl. hic v. *Moderatos*.

Notandum sextò. Alijs Prælati Episcopo inferioribus non exemptis, si officio suo præesse nequeant, sicut & Parochis, Coadiutores dare potest proprius eorum Prælatus superior, videlicet Episcopus, qui potest eosdem, & instituere, seu privare, ut ex communi tradit Io. Andr. in c. *Mult.* n. 7. h. t. Abb. in c. *unic.* n. 1. not. 2. h. t. in 6. Quare etsi collatio Beneficij spectet ad Prælatum inferiorem Episcopo, nihilominus dare Coadiutorem illi Beneficiato, pertinet ad Episcopum, quia qui habet tantum potestatem

confes-

conferendi; non potest institutum destituere, seu deponere, nec renunciationem ejus admittere, nisi Beneficium illud plene subiectum sit illi Prælati inferiori: tunc enim ille habet quasi Episcopalem jurisdictionem, respectu illius Beneficii, adeoque etiam datio Coadjutoris ad eundem pertinebit, *Abb. c. l.*

XV. Assertio 2. Si Coadjutor datus sit tantum ad temporalium rerum administrationem, debet esse prudens, & in ea re exercitatus: si verò ad spiritualia administranda, & animarum curam gerendam datus sit, debet habere scientiam ad illam necessariam, unâ cum vitæ, morumque honestate, *Abb. in cit. c. ult. n. 1. q. 2. h. t.*

Quòd verò ad ætatem attinet, in ea esse debet Coadjutor, quæ requiritur ad Beneficii administrationem: quare si Parocho datus sit, ad gerendam curam animarum, debet attigisse xxv. ætatis annum. Si verò Episcopo detur Coadjutor, vel datur ad spiritualium administrationem, & debet complevisse xxx. annum: vel datur solum ad temporalium administrationem, & sufficit, si compleverit xxv. annum: nam hæc censetur in jure perfecta ætas, ita, ut Tutor, vel Curator, vel Procurator esse possit, *l. Si reliquero; 8. junct. Gl. V. Si perfecta ætatis; ff. de legit. Tutor. & l. ult. C. eod. c. Qui generaliter; 5. §. fin. de Procurat. in 6. Abb. c. l. q. 3.* Et generatim si datus sit alijs Beneficiarijs, sufficit, si eos ætatis annos attigerit, vel ex- cesserit, quos requirit Beneficium, vel Officium, ad cuius administrationem datur, *Azor. p. 2. l. 2. c. 2. q. 6.*

Præterea Coadjutor Parocho, vel alijs Beneficiario datus, debet esse Clericus, nam Laicus dari non potest ad rerum spiritualium administrationem, nec etiam ad temporalium; quia Laicus generalis Administrator Ecclesiæ esse non potest, *c. Judicatum; 5. dist. 39.* posset tamen à Papa dari Laicus Coadjutor, etiam ad spiritualia quædam gerenda, cum possit Papa Laico potestatem excommunicandi, & causam spirituales committere, *Abb. c. l. n. 2. q. 4. Azor. c. l. q. 7.* Religiosus verò potest dari Coadjutor Episcopo, vel Parocho, cum Abbatis sui, seu Superioris regularis consensu; quia cum necessitate exigente, vel ob utilitatem publicam, possit præfici Ecclesiæ seculari, esseque Episcopus, vel Parochus, ergo etiam illorum Adjutor, *Abb. c. l. n. 4. q. 6. Azor. c. l. q. 8.* Denique etiam famina, v. g. Monialis, sicut potest esse Abbatica, vel Priorissa, ita etiam dari in Coadjutricem ejusdem, *Abb. c. l. n. 3. q. 5.*

§. III.

Quæ sit potestas, sive Officium Coadjutoris, & quando exspiret?

XVI. Assertio 1. Officium Coadjutoris Episcopo, vel alteri Prælati, aut Rectori, seu Parocho propter senium, aut infirmitatem assignati est, ut Episcopi, vel Rectoris curam gerat, & Ecclesiæ, sive populi, ut colligitur ex *c. Ex parte; 5. in fine, ibi; per quem tam Episcopo, quam populo utiliter consulatur, h. t.* Ubi tamen distinguendum est, nam vel Coad-

jutor datur, ut locò Prælati, vel Parochi administret bona temporalia tantum, propter dilapidationem bonorum à Prælati factam, vel suspitionem illius, ut in *casu c. Venerabili; 37. De offic. deleg. & tunc officium illius tantum veritur, & se exiit ad temporalia, Jo. Andr. in c. ult. n. 8. h. t.* Vel est datus simpliciter, propter senium, vel amentiam, cum plena potestate administrandi in spiritualibus, & temporalibus: tunc exercere potest ferè omnia, quæ poterat Episcopus, vel alius, cui datus est Coadjutor, sive ea pertineant ad legem Diocesanam, sive jurisdictionis Episcopalis: imò etiam ea, quæ pertinent ad Ordinem & Pontificalem dignitatem, poterit exercere Coadjutor, si sit Episcopus, sicut ipse Episcopus poterat, *Franc. in cit. c. un. §. Si verò; h. t. in 6.* Ubi etiam addit, quòd Coadjutor datus Ecclesiæ vacanti, possit exercere ea, quæ competunt Episcopo, vel alijs Prælati ex jure delegato: expulso tamen nomine dignitatis, secus expulso proprio nomine personæ, juxta *c. Quoniam; 14. de offic. deleg.*

XVII. Veruntamen Coadjutori Episcopi, vel Prælati interdicta est alienatio rerum Ecclesiæ, immobilium scilicet: imò & mobilium pretiosarum, ut habetur in *cit. c. unic. §. Præsent; h. t. in 6.* ubi sancitur, ut Coadiutores hujusmodi, ex proventibus Prælatorum, in quorum auxilium assumuntur, moderatam portionem accipiant, & ab alienatione qualibet ex bonis Ecclesiasticis, sive ipsorum Prælatorum, sive Ecclesiarum suarum, quomodolibet facienda abstineant. Excipiuntur ea bona mobilia, quæ servando servari non possunt: ea enim Coadiutores alienare possunt, sicut & Tutores pupillorum, juxta *l. Lex quæ; 22. C. de administrat. Tutor. & tradit Gl. fin. in cit. §. Præsent; & Franc. ibidem num. 3.*

Præterea in *cit. §. Præsent;* statuitur, ut Coadiutores hujusmodi plenam administrationis suæ rationem reddere teneantur, tum ipsis Prælati, si sanæ mentis fuerint: tum & Capitulis eorundem, vel etiam Prælati Successoribus, si antea rationem non reddiderunt. Possunt autem rationes etiam sapius computatè iteratò peti, ut reddantur, dummodò super rationibus factis non sit transactum, vel super illis judicatum, juxta *l. unic. C. de errore Calculi, Franc. in cit. §. Præsent; n. 2.* Porro licet aliàs Tutor, vel Curator rationes reddere non teneatur, durante officio administrationis, *l. 2. C. de administrat. Tutor.* Coadjutor tamen, etiam ante officium finitum, eas reddere tenetur, *Franc. c. l. num. 3.* Rationem disparitatis affert *Anchar. in cit. c. unico not. 11. h. t. in 6. ex l. Nisi finitas; 4. §. Cum sumosi; ff. de Tutel. & ration. distrab.* quia Tutoris, & Curatoris officium habet tempus determinatum, quo finitur: Coadjutoris verò officium habet tempus indeterminatum, & incertum, cum nesciatur, quando moriturus sit Prælati, cui est Coadjutor datus. Et hinc etiam à Prælati, & Rectoribus Ecclesiarum, potest peti ratio administrationis; quia cum sint perpetui, nescitur quanto tempore vivant: secus est de Officialibus Civitatis, qui constituuntur ad certum tempus: non enim possunt, durante officio, conveniri, vel cogi, ut rationes administrationis reddant, *Anchar. cit. loc.*

» Denique in cit. §. *Præsentis in fine*, additur, quæ
» in hoc Cap. de Episcopis dicta sunt, etiam ad Supe-
» riores Prælatos referendum esse.

XVIII. Cæterum an Coadjutor Episcopi, vel Prælati Beneficia conferre possit, dubitatur? Ubi distinguendum est, vel enim Episcopus est sanæ mentis, itaque constitutus, ut consensum, seu auctoritatem per se ipsum præstare possit: tunc ad eum pertinet conferre Beneficia, cum consilio tamen, & consensu Coadjutoris, si is ipsi, non tantum ad temporalia: sed etiam ad spiritualia administranda datus sit, ut docet *Io. Andr. in c. ult. n. 9. h. t. Io. Monach. cit. c. unic. eod. in 6. & Franc. ibid. nu. 3.* Ratio est, quia cum Titulus Dignitatis, & Officium in Episcopo maneat, ipse omnia expedire potest, cum consilio Adjutoris ipsi adjuncti, ita tamen, ut gesta per Episcopum, etiam Coadjutore non adhibito, sint valida: nam ejus consilium, vel consensus non requiritur ad substantiam actus, cum officium, & titulus dignitatis, adhuc in Episcopo resideat: Vel Episcopus, cui datus est Coadjutor, est demens, aut, ita affectus, ut ipsemet conferre Beneficia, vel ad ea conferenda consensum, seu auctoritatem præstare non possit, & tunc solus Coadjutor illa conferre potest, *Jo. Andr. c. l. & Franc.* Non obstat, quod in cit. c. unic. prohibetur Coadjutori omnis alienatio, collatio autem Beneficij, præsertim libera, censetur quædam donatio, c. ult. de Offic. Vicar. in 6. Nam nomine alienationis, quæ prohibita est administratori, intelligi debet merè voluntaria, non autem necessaria, arg. l. Alienationes; §. 13. ff. fam. l. hercisc. atqui collatio Beneficij est alienatio, seu donatio quædam necessaria, ne alioqui Beneficia diu vacare debeant, cum periculo salutis animarum, & diminutione cultus Divini, *Franc. c. l.*

XIX. Assertio 2. Officium Coadjutoris finitur, & expirat, non morte dantis Coadjutorem; sed morte naturali, vel civili, videlicet depositione, aut renunciatione Episcopi, vel alterius Prælati, seu Rectoris, cui datus est Coadjutor, ut ex communi tradit *Io. Andr. in c. ult. n. 10. h. t. Anchar. in cit. c. unic. not. 10. eod. in 6.* & habetur expressum in c. Grandi; §. 2. De suppl. negl. Præl. in 6. de Coadjutore dato Regi, sicut etiam officium tutoris finitur per mortem naturalem, vel civilem pupilli, §. 2. & 3. Institut. quib. mod. tutel. finit. Ratio est, tum quia si superveniat Administrator legitimus, cessat officium tutoris, vel administratoris dativi, l. Si tutor; §. 5. l. ff. de tutel. & ration. distrah. Sed Capitulum, vacante Sede Episcopali, est legitimus Administrator, videlicet à Canone datus, c. His quæ; §. 1. c. Cum olim; §. 14. de Majorit. & obed. ergo cessat officium, seu administratio dativa concessa Coadjutori à Superiore: Tum quia Titulus Episcopatus, & Episcopalis jurisdictionis residebat in Episcopo, à quo velut principali dependebat officium Coadjutoris, tanquam accessorium: ergo sicut mortuo Episcopo, vel eo translato, aut deposito, extinguitur Titulus, & jurisdictio Episcopalis: ita, & expirat officium Coadjutoris ei accessorie annexum: idque probatur etiam ex Etymologia nominis: Coadjutor enim dicitur à coadjuvando, sublato autem Episcopo, non est ulterius, quem coadjuvet, adeoque jurisdictio, ejusque exercitium devolvitur ad Capitulum, vel eum, ad quem spectat, Sede vacante, c. 2. & 3. de suppl.

neglig. Præl. Fagnan, in c. Ex parte §. num. 12. & 13.

XX. Cæterum hætenus dicta procedunt in Coadjutore simpliciter dato, seu temporali, videlicet ad tempus vitæ illius, cui datus est: non item in Coadjutore perpetuo, sive dato cum futura successione, hoc est, cum facultate, & jure succedendi in Episcopatu, seu Prælatura, Dignitate, Beneficio, vel Officio, post obitum ejus, cui est Coadjutor datus. Hujusmodi autem Coadjutoria non sunt Jure communi introductæ, sed ex usu, more ac stylo Curie Romanæ, easque tollendas esse, decernit Concilium Trident. Sess. 25. c. 7. de reform. Ubi ait: In Coadjutoris quoque, cum futura successione, idem post hac observetur, ut nemini in quibuscunque Beneficiis Ecclesiasticis permittantur. Quod si quando Ecclesiæ Cathedralis, aut Monasterij urgentes necessitas, aut evidens utilitas postulet, Prælati dari Coadjutorem, is non aliàs cum futura successione detur, nisi hæc causa prius diligenter à sanctissimo Romano Pontifice sit cognita, & qualitates omnes in illo concurrere certum sit, quæ à Jure, & decretis hujus S. Synodi in Episcopis, & Prælati requiruntur: aliàs concessiones super his factæ, subreptitiæ esse censeantur. Ratio hujus decreti est, quia successio in Prælaturis, & Beneficiis Ecclesiasticis Jure communi semper damnatur; quia præbet occasionem captandæ, ac procurandæ: vel saltem optandæ mortis illius Beneficiarij, cui Coadjutor, cum futura successione, datur, c. 1. de Consecr. præl. c. 2. & 3. eod. in 6. Nilominus tamen solus Romanus Pontifex dare potest, & interdum solet hujusmodi Coadjutores, prout olim jam factum esse colligi videtur ex c. Petiisti; §. 17. caus. 7. q. 1. & hodie ex praxi constat; quia id Ecclesiæ aliquando necessarium, vel saltem utile esse potest, ut nimirum sic Coadjutor, majore cum auctoritate, minus suum exerceat: diligentius eo fungatur, & magis colatur, plurisque habeatur à subditis, *Azor. p. 2. l. 2. c. 2. q. 2.*

XXI. Præterea circa Coadjutoriam perpetuam, cum futura successione, Notandum primò. Quod per illam acquiritur Coadjutori jus ad rem in Prælatura, vel Beneficio, quod jus, eveniente vacatione per obitum ejus, cui Adjutor datus est, efficitur jus plenum, sive jus in re, ita, ut non sit opus novâ collatione, ut ex Garcia notat *Fagnan, in cit. c. Ex parte n. 16. h. t.*

Notandum secundo. Sicut Coadjutoria temporalis non est Beneficium Ecclesiasticum, quia Adjutor non habet Titulum, seu Jus Beneficij: sed solum administrationem illius, neque curam animarum, nisi solum quoad actum, seu exercitium, quæ quoad actum primum, & habitu manet penes Prælatum, vel Parochum: tum quia non vacat Prælatura, vel Beneficium per mortem illius, cui Adjutor datus est, *Azor. cit. c. 2. q. 4.* ita similiter Coadjutoria perpetua non est Beneficium; quia per futuram successionem datur solum jus ad Prælaturam, vel Beneficium, non autem jus in re, neque per obitum Coadjutoris vacat, sed per mortem Coadjuti, *Azor. c. l.* plures Quæstiones de Coadjutore perpetuo cum successione, videri possunt apud *Garc p. 5. c. 5. n. 53.*

& seqq.

TITU-